

Н. П. Бортник

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”

У. М. Парпан

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”

О. В. Скочиляс-Павлів

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”

ПРИНЦИПИ ПОЗАСУДОВОГО ВИРІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПОРІВ

© Бортник Н. П., Парпан У. М., Скочиляс-Павлів О. В., 2019

Розглянуто питання, пов’язані із дослідженням принципів вирішення адміністративних спорів, з’ясуванням їх ролі, визначенням їхньої природи як системи фундаментальних цінностей сучасних демократичних правових держав, які відіграють роль орієнтирів у формуванні права, адже практична реалізація цих принципів є загальноновизнаним критерієм правової держави. Принципи позасудового вирішення адміністративних спорів поряд з нормами права становлять один із важливих елементів змісту права, проте сьогодні залишаються малодослідженими.

Ключові слова: адміністративний спір; принципи; публічно-правові відносини; адміністративно-процесуальні принципи.

Н. П. Бортник, У. М. Парпан, О. В. Скочиляс-Павлів

ПРИНЦИПЫ ВНЕСУДЕБНОГО РАЗРЕШЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ СПОРОВ

Рассмотрены вопросы, связанные с исследованием принципов решения административных споров, выяснением их роли и определением их природы как системы фундаментальных ценностей современных демократических правовых государств, которые играют роль ориентиров в формировании права, ведь практическая реализация этих принципов является общепризнанным критерием правового государства. Принципы внесудебного решения административных споров наряду с нормами права составляют один из важных элементов содержания права, однако сегодня остаются малоисследованными.

Ключевые слова: административный спор; принципы, публично-правовые отношения; административно-процесуальные принципы.

N. P. Bortnyk

Head of the Department of Administrative and Information Law
Educational-Scientific Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University,
Professor

U. M. Parpan

Educational and Research Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University,
Department of Administrative and Information Law
Doctor of Law

O. V. Skochilyas-Pavliv

Educational and Research Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University,
Department of Administrative and Information Law
Ph. D., Associate Professor

PRINCIPLES OF EXTRAORDINARY JUDGMENT ADMINISTRATIVE DISPUTES

The article deals with issues related to the study of the principles of administrative dispute resolution, clarifying the role, defining their nature, as a system of fundamental values of modern democratic rule of law, which play the role of guidelines in the formation of law, because the practical implementation of these principles is a generally recognized criterion of legal of the state. The principles of out-of-court settlement of administrative disputes, along with the rules of law, are one of the important elements of the content of law, but remain unexplored today.

Key words: administrative dispute; principles; public-legal relations; administrative procedural principles.

Постановка проблеми. Аналіз наукової літератури, у якій досліджено принципи вирішення адміністративних спорів, дає змогу виділити основні уявлення про принципи права. Це вимоги, яким повинна відповідати адміністративно-процесуальна діяльність, це світоглядні ідеї, що детермінують належне; це вихідні, основні та загальні положення, які визначають характер і ступінь захисту прав і свобод людини та громадянина. Загальна теорія принципів права може бути екстрапольована в галузеві правові доктрини. Критерієм, згідно з яким принцип можна зарахувати до базових галузевих ідей, слід вважати його опосередкування методом адміністративно-правового регулювання, впливаючи на цей метод і формуючи тим самим його відмінні риси.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми розгляду адміністративно-правових спорів завжди привертала увагу науковців, що знайшло відображення у працях, зокрема: В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, Г. В. Дікова, О. Б. Зеленцова, І. Б. Коліушка, Р. О. Куйбіди, Є. Б. Лупарева, О. І. Остапенка, В. Л. Ортинського, О. М. Пасенюка, Ю. С. Педька, В. Г. Перепелюка, Н. Б. Писаренка, В. А. Сьоміної, П. М. Рабіновича, А. О. Селіванова, М. І. Смоковича, В. С. Стефанюка, В. П. Тимошука, М. М. Тищенко, В. І. Шишкіна та інших вчених. Власне, місце позасудового вирішення адміністративних спорів у системі адміністративного судочинства не є остаточно визначеним, що й зумовлює необхідність його дослідження.

Мета статті – дослідження принципів позасудового вирішення адміністративних спорів.

Виклад основного матеріалу. У Рішенні Конституційного Суду України від 9 липня 2002 року в справі № 15-рп (справа про досудове врегулювання спорів) зазначено, що право на судовий захист не позбавляє суб'єктів правовідносин можливості досудового врегулювання спорів [1].

Водночас позасудове вирішення адміністративних спорів повинно ґрунтуватися на певних принципах. Принцип права – це не абстрактна категорія адміністративного процесу, а елемент, основа адміністративно-процесуальної діяльності. Конструкція принципів вирішення адміністративних спорів ґрунтується на загальній теорії права в цілому та теорії адміністративного права зокрема, являє собою систему теоретичних положень, що відображають об'єктивні закономірності. Принципи впливають на процес, форми та методи вирішення адміністративного спору. У них виявляються базові вимоги, які ставлять до внутрішніх і зовнішніх функцій апарату управління, до суб'єктів вирішення адміністративних спорів.

Принципи вирішення адміністративного спору можна розглядати як керівні засади процесуальної діяльності держави та уповноважених осіб для розв'язання адміністративного спору, зумовлені соціально-економічним і політичним розвитком держави та суспільства, закріплені в нормах адміністративного права. У загальній теорії права загальноприйнятою категоризацією визнано наявність трьох рівнів правових принципів: загальноправових, міжгалузевих і галузевих.

Загальноправовими принципами зазвичай називають: рівноправність громадян, захист прав і свобод громадян, гуманізм і справедливість. Належачи до конституційних, ці принципи безпосередньо стосуються всіх галузей права, відповідно підлягають безумовному використанню в межах інституту позасудового вирішення адміністративних спорів.

Принципи законності, об'єктивності, доступності та гласності, всебічності, своєчасності, компетентності належать до міжгалузевих. В адміністративному праві вони проявляються, зокрема, в принципі рівності перед законом та презумпції невинності, а також у Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України): незалежність суддів; рівність усіх перед законом і судом; законність і справедливість під час розгляду та вирішення адміністративних справ; здійснення адміністративного судочинства в розумний строк із виконанням судових актів з адміністративних справ упродовж розумного строку; гласність і відкритість судового розгляду; безпосередність судового розгляду; змагальність і рівноправність сторін судочинства за активної ролі суду [2].

Принципи, визначені в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), можна вважати загальними для всієї галузі, а принципи, подані в КАС України, можна зарахувати до спеціальних, покладених в основу адміністративного судочинства, які, своєю чергою, регламентує порядок вирішення адміністративного спору (судова форма). Принципи, формалізовані в КУпАП, поширюються, зокрема, на позасудове вирішення адміністративних спорів.

Зазначимо, що адміністративне законодавство фактично не встановлює систему принципів позасудового вирішення адміністративних спорів. Зазначені принципи, так чи інакше, наявні в законодавстві, але можуть бути визначені у договорі тільки в контексті системи принципів, покладених в основу окремих адміністративних правовідносин.

Потенційно будь-які адміністративні правовідносини можуть бути спірними, відповідно, вирішення цього спору буде опосередковано, зокрема, дією певних принципів (зокрема, принципи, покладені в основу роботи зі зверненнями громадян в адміністративному порядку, принципи організації державної служби тощо). Це зумовлює необхідність формування власної системи принципів позасудового вирішення адміністративних спорів.

Система може бути корелятом системи принципів адміністративного процесу загалом, оскільки позасудовий розгляд адміністративних спорів є складовою частиною конструкції адміністративного процесу. Систему принципів адміністративного процесу автори трактують неоднаково.

М. В. Джафарова до таких зараховує законність, об'єктивність, рівність людини і громадянина перед законом і органом, що вирішує справу, гласність адміністративного процесу, ведення справи державною мовою, економічність і ефективність процесу, відповідальність за порушення правил процесу і за прийнятий акт [3, с. 57].

А. В. Мілевський розрізняє принципи загальнопроцесуальні та принципи адміністративного процесу [4, с. 175]. Серед останніх автор виділяє такі: вирішення всіх адміністративних справ на основі чинного законодавства, відповідно до процедур, встановлених адміністративно-процесуальними нормами; рівність всіх осіб, що беруть участь в адміністративній справі, перед законом і

органом, що вирішує справу; гласність адміністративного розгляду; крім того, справа повинна бути розглянута повно, всебічно й об'єктивно.

Т. П. Мінка виділяє такі принципи, як відповідальність адміністративного органу (посадової особи) й осіб, які беруть участь у справі, за обґрунтованість і законність здійснюваних у процесі дій і прийнятих рішень, розгляд адміністративної справи державною мовою, а також незалежність адміністративного органу у вирішенні справи [5, с. 29–30].

О. І. Корчинський виділяє такі принципи, як законність, об'єктивність, рівність сторін, забезпечення охорони прав суб'єктів адміністративного процесу, гласність, здійснення провадження національною мовою, оперативність і ефективність процесу, самостійність прийняття рішення, відповідальність посадових осіб за порушення режиму процесу, активність правозастосовних органів, принцип поєднання інтересів особи, суспільства та держави [6, с. 154–155].

О. В. Кузьменко пропонує принципи законності, зацікавленості мас, швидкості процесу, охорони інтересів особи і держави, гласності, матеріальної істини, рівності сторін, національної мови, самостійності в прийнятті рішення, відповідальності компетентних органів і осіб за неналежні ведення процесу та прийняте рішення.

М. В. Ковалів і І. Б. Стахура виділили принципи адміністративної відповідальності, загальноюрисдикційні, адміністративно-процесуальні в провадженні у справах про адміністративні правопорушення [7, с. 177].

В першу групу запропоновано зарахувати такі принципи: законності; відповідальності за провину; індивідуалізації відповідальності; гуманізму відповідальності; доцільності відповідальності; невідворотності відповідальності; гласності відповідальності.

Другу групу становили принципи: законності; елементарної змагальності; публічності; гласності; усності, всебічності та безпосередності; національної мови; недоторканності особи; забезпечення права винної особи на захист; презумпції невинності; об'єктивної (матеріальної) істини у справі; участі громадськості.

Третю групу адміністративно-процесуальних принципів у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, на думку М. В. Коваліва та І. Б. Стахури, становлять принципи: ведення провадження тільки у справах про адміністративні порушення; ведення провадження тільки правомочними на те органами і посадовими особами; інстанційного та судового контролю за діяльністю з накладення адміністративних стягнень; швидкості та ефективності адміністративно-юрисдикційного судочинства.

В. Б. Авер'янов визначає систему принципів адміністративного процесу з урахуванням структури адміністративного процесу, що містить дві складові: адміністративні провадження та адміністративне судочинство, що дає підстави говорити про дві підсистеми принципів адміністративного процесу: принципи адміністративних проваджень та принцип адміністративного судочинства. На його думку, можна вести мову про три групи принципи адміністративних проваджень, які входять в адміністративний процес і закріплені в адміністративно-процесуальному законодавстві: загальних, що впливають із загальних принципів права, які виявляють свою сутність в адміністративному процесі загалом; зумовлених видовою специфікою адміністративних проваджень, що відображають особливості нормотворчих, правоохоронних проваджень і проваджень, які наділяють правом; окремо взятого адміністративного провадження (заохочувального, дисциплінарного, виконавчого).

На підставі викладеного принципи адміністративно-процесуального інституту позасудового вирішення адміністративних спорів можливо розділити на такі групи: загальні (притаманні всім видам юрисдикційного процесу) та галузеві (характеризують адміністративний процес позасудового вирішення адміністративних спорів); друга група, своєю чергою, утворює галузеві організаційні (визначають інституційні основи адміністративно-процесуальної форми позасудового вирішення адміністративного спору) та галузеві функціональні (визначають основи регламентації діяльності суб'єктів позасудового вирішення адміністративного спору). Загальноправові принципи адміністративно-процесуального інституту позасудового вирішення адміністративних спорів такі: законність, справедливість, публічність, компетенція, рівність осіб перед законом, відповідальність державного органу та осіб, які беруть участь у справі.

Принцип законності розуміють як принцип державно-правового життя, що закріплює її як основоположну засаду правового життя суспільства, як метод державного управління суспільством, що передбачає реалізацію відповідних функцій правовими засобами та в правових формах, як засіб забезпечення правового режиму суспільства з реальним верховенством права, встановлення правових відносин між державною владою і особою.

Будучи одним із загальноправових, принцип законності у вирішенні адміністративних спорів має специфічний зміст, свою особливу систему гарантій, що дає підставу розглядати його як самостійний принцип правового регулювання адміністративних правовідносин, суть якого полягає у вимозі неухильного виконання усіма органами та посадовими особами чинних законів та інших нормативно-правових актів.

Принцип справедливості. Цей принцип виражається у пропорційності обмеження прав і свобод учасників адміністративних правовідносин, пов'язаного із застосуванням справедливого покарання та інших заходів адміністративно-правового примусу, які вимагають належного застосування точно відповідно до обставин спору. Загалом справедливість виражається у вимозі принципу рівності сторін конфлікту. З цього логічно випливає вимога належного позасудового порядку, що забезпечує реалізацію зазначених положень. Це неодноразово підкреслено в постановках Конституційного Суду України. Принцип справедливості визначає зміст позасудового адміністративного провадження, здійснюваного органами виконавчої влади та місцевого самоврядування та їхніми посадовими особами.

Принцип публічності. Конституція України зобов'язує державу захищати права і свободи людини та громадянина, впливає на формування важливого принципу адміністративного процесу – принципу публічності. Сутність цього принципу проявляється в тому, що вирішення адміністративного спору реалізують від імені держави в межах провадження уповноважені особи.

Принцип компетенції впливає зі змісту КУпАП. Принцип компетенції визначає повноваження щодо порушення та розгляду справи про адміністративне правопорушення певною особою. Він не допускає щоб зазначені дії вчиняла особа, що не володіє відповідними повноваженнями. Цей принцип визначає характер процесуальної діяльності на всіх стадіях. Одні особи мають повноваження щодо порушення справи, інші – щодо розгляду, треті наділені правами першого та другого суб'єктів.

Принцип рівності перед законом осіб, які беруть участь у адміністративному процесі, ґрунтується на положеннях Конституції. Цей принцип сформульований у Конституції за допомогою формули: всі рівні перед законом і судом. Згідно з Конституцією держава гарантує рівність прав і свобод людини та громадянина незалежно від статі, раси, національності, мови, походження, майнового та посадового становища, місця проживання, ставлення до релігії, переконань, належності до громадських об'єднань, інших обставин. Забороняються обмеження прав громадян за ознаками соціальної, расової, національної, мовної чи релігійної приналежності.

Принцип рівності всіх перед законом і судом у межах адміністративно-процесуальної діяльності виражається в рівності суб'єктів, які беруть участь в адміністративній справі, перед законом і юрисдикційними органами.

Принцип відповідальності державного органу та осіб, які беруть участь у справі. Зміст цього принципу полягає в тому, що особа, яка бере участь у справі, зобов'язана відповідати повною мірою у межах справи, яка розгортається, а саме – виявляти матеріали в об'єктивній формі, достовірні дані, обґрунтовувати свої доводи, необхідність вчинення дій або прийняття рішень. На державний орган або його посадову особу й осіб, які беруть участь у справі, покладається юридична відповідальність за вчинення дій і прийняття рішень у ході вирішення адміністративного спору.

Галузеві організаційні принципи, на нашу думку, такі: поєднання засад єдиноначальності та колегіальності під час розгляду адміністративних справ, незалежності адміністративно-юрисдикційного органу та підпорядкування його тільки закону.

Принцип оптимального поєднання одноосібного розгляду і колегіальності під час вирішення адміністративних справ. Відповідно до адміністративного законодавства, адміністративні справи

можуть розглядатися одноосібно або колегіально. Говорити про більшу чи меншу ефективність того чи іншого способу вельми непросто. Одноособовий розгляд, володіючи перевагами оперативності та процесуальної економії, має деякі недоліки. По-перше, корупційна складова, тобто у особи, яка застосовує право, з'являються певні можливості для посадових зловживань, по-друге, знижується відсоток прийняття єдино правильного відповідного закону рішення. Колегіальний спосіб, що більшою мірою не має вищезгаданих недоліків, також під час юрисдикційної діяльності не позбавлений деяких недоліків, до яких можна зарахувати ускладнення процесу. І навіть більше, в практичній діяльності в форму колегіальності входять елементи одноосібного розгляду: суперечку фактично розглядають не колегіально, вирішує голова колегії (комісії), а її члени лише формально присутні.

Принцип незалежності органу адміністративної юрисдикції та підпорядкування тільки закону. Для адміністративної юстиції потрібні колегіальність і незалежність. Розгляд справ про адміністративні правопорушення є формою реалізації правосуддя, оскільки основною ознакою правосуддя є встановлення вини правопорушника та прийняття стосовно винного міри покарання. Цим зайняті суди, органи виконавчої влади, наділені КУпАП юрисдикційними повноваженнями. У цьому сенсі перші та другі зайняті здійсненням правосуддя.

До галузевих функціональних засад адміністративного процесу належать принципи: процесуальна рівноправність сторін, презумпція невинності, принцип державної мови, прозорість розгляду адміністративної справи, принцип процесуальної істини, оперативність, безпосередність розгляду справи, процесуальна економія, процесуальна керівництво органу адміністративної юрисдикції.

Принцип процесуальної рівноправності сторін. Процесуальна рівноправність учасників адміністративного вирішення спору закріплена в Конституції України та в КУпАП, де в узагальненому вигляді викладено положення, відповідно до яких учасники адміністративного процесу користуються рівними правами. Процесуальна рівноправність сторін є передумовою і умовою змагальності процесу.

Принцип презумпції невинуватості. Принцип презумпції невинуватості, закріплений Конституцією України та КУпАП, використовується з урахуванням певних особливостей, які полягають у тому, що особа підлягає адміністративній відповідальності тільки за ті адміністративні правопорушення, щодо яких встановлена вина. Положення КУпАП пронизані ідеєю гуманності, законності та справедливості, наповнюють принцип презумпції невинності конкретними вимогами, обов'язковими для реалізації всіма, хто бере участь в адміністративно-юрисдикційному процесі.

Варто зазначити, що принцип презумпції невинуватості особи, яка підлягає адміністративно-правовому примусу, зобов'язує доводити та визнавати його вину не тільки судді, а й органам, посадовим особам, які вирішують спір.

Принцип державної мови в адміністративному процесі означає, що вирішення спору ведеться державною мовою, під якою розуміють мову офіційних документів держави, мову офіційних процедур, що здійснюються від імені держави, мову офіційного спілкування. Державна мова є мовою, яку повинні використовувати всі суб'єкти права в галузі оформлення державної правової волі та державного правового регулювання. Відносно позасудового вирішення адміністративного спору розглянутий принцип діє так само, а саме ведення провадження, процесуальне спілкування сторін реалізовується державною мовою.

Принцип прозорості. Згідно з КУпАП вирішення спору має здійснюватися відкрито. Це положення гарантує, передусім, дотримання інтересів адміністративного процесу, особливо із залученням інститутів громадянського суспільства, наприклад, інституту "Відкритий уряд". Хотілося б відзначити, що система "Відкритий уряд" повинна бути найкращим прикладом для діяльності всіх органів державної влади не тільки на державному рівні, а й на місцевому рівні та на рівні місцевого самоврядування.

Ця система повинна бути єдиною, з'єднуватися із подібними системами у всій країні, ґрунтуватися, передусім, на професійній і компетентній основі, бути прозорою та відкритою для всього суспільства незалежно від поглядів, переконань і соціального статусу фахівців, які бажають

брати участь в цьому проєкті. Під час вирішення адміністративного спору уповноважена особа повинна дотримуватись цього принципу не меншою мірою, ніж за інших форм юрисдикційної діяльності. Реалізація цього принципу в подібних ситуаціях забезпечується його конституційністю та виражається безпосередньо в адміністративному правозастосуванні. Вимога прозорості зумовлена пріоритетом інтересів особи та громадянського суспільства над державними.

Принцип процесуальної істини. У КУпАП та іншому нормативному документі, який стосується позасудового вирішення адміністративного спору, немає ні слова про встановлення істини. Варто зазначити, що формування цього принципу здійснювалося переважно в сферах кримінального та цивільного процесів. Отже, наукове пізнання істини ґрунтується на наукових працях у цих галузях. Однак у колах вчених триває дискусія про можливість встановлення істини за позасудового порядку вирішення спорів.

Принцип оперативності пов'язаний із термінами в сфері адміністративної юрисдикції, яких необхідно дотримуватися. Наприклад, вельми важливим є встановлення строків давності притягнення до адміністративної відповідальності, які визначені КУпАП.

Принцип безпосередності є керівною основою для вивчення доказів і з'ясування обставин, важливих для врегулювання конфлікту, тому що встановлює форми та засоби оцінки державним органом, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами доказового матеріалу. Стаття 245 КУпАП, визначаючи завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема повного, всебічного, своєчасного й об'єктивного встановлення обставин кожної справи, фактично формулює принцип процесуальної економії. Суть названого принципу міститься у вимозі досягнення результату з найменшими витратами праці, вираженням чого є швидкість.

Однак необхідно пам'ятати про всебічне та повне дослідження всіх обставин у справі для справедливого вирішення спору. У доктрині процесуального права виділяють три елементи принципу процесуальної економії: заощадження часу або швидкість; полегшення праці або простота; зменшення витрат або дешевизна. Під цим принципом розуміють найвищу продуктивність за використання найменшого обсягу ресурсів.

Принцип процесуального керівництва органу адміністративної юрисдикції. Зміст принципу тлумачать так: органу або посадовій особі, уповноваженим вирішувати адміністративний спір, повинна належати керівна роль у вирішенні адміністративного спору між суб'єктами спору. У формальному сенсі це означає, що керівництво належить органу юрисдикції, він здійснює контроль за належним розвитком процесу вирішення спору відповідно до закону. Фактично це проявляється у вживанні заходів для збирання доказів і встановлення істини під час вирішення адміністративного спору, для винесення законного рішення.

Висновки. Викладене дає змогу сформулювати таку систему принципів адміністративно-процесуального інституту позасудового вирішення адміністративних спорів: загальноправові (законність, справедливість, публічність, компетенція, рівність осіб перед законом, відповідальність державного органу та осіб, які беруть участь у справі); галузеві організаційні (поєднання начал одноосібності й колегіальності у розгляді адміністративних справ, незалежність адміністративно-юрисдикційного органу та підпорядкування тільки закону); галузеві функціональні (процесуальна рівноправність сторін, презумпція невинності, принцип державної мови, прозорість розгляду адміністративної справи, принцип процесуальної істини, оперативність, безпосередність розгляду справи, процесуальна економія, процесуальне керівництво органу адміністративної юрисдикції).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю "Торговий Дім "КампусКоттонклуб" щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів). 9 липня 2002 року. № 15-рп/2002. Справа № 1-2/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02> (дата звернення 01.11.2019). 2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості*

Верховної Ради України. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446. 3. Джафарова М. В. Принципи адміністративного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 1. С. 55–57. 4. Мілевський А. Характеристика принципів адміністративних послуг, що надаються підрозділами Міністерства юстиції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 173–177. 5. Адміністративне процесуальне право: навч. посіб. / за заг. ред. Т. П. Мінки. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 320 с. 6. Корчинський О. Принципи адміністративного судочинства як основа захисту прав людини і громадянина. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 876. С. 151–156. 7. Ковалів М. В., Стахура І. Б. Принципи адміністративного судочинства: поняття, зміст, система. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2014. С. 174–184.

REFERENCES

1. *Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam Tovarystva z obmezhenoiu vidpovidalnistiu “Torhovi Dim “KampusKottonclub” shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhenniachastyny druhoi statti 124 Konstytutsii Ukrainy* [The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeal of the CampusCottonclub Trading House Limited Liability Company regarding the official interpretation of the provisions of Article 124, second paragraph, of the Constitution of Ukraine] (sprava pro dosudove vrehuliuvannia sporiv). 9 lyupnia 2002 roku. No. 15-rp/2002. Sprava No. 1-2/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02> (data zvernennia 01.11.2019). 2. *Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy* [Code of Administrative Judiciary of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06.07.2005 r. No. 2747-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2005. No. 35–36, No. 37. P. 446. 3. Dzhafarova M. V. *Pryntsypy administratyvnoho protsesualnoho prava u novitnikh umovakh sohodennia* [Principles of administrative procedural law in the latest conditions of today]: naukovo-pravovy aspekt. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. 2019. Vypusk 1. P. 55–57. 4. Milevskiy A. *Kharakterystyka pryntsyviv administratyvnykh posluh, shcho nadaiutsia pidrozdilamy Ministerstva yustytzii Ukrainy. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. 2019* [Characteristics of the principles of administrative services provided by departments of the Ministry of Justice of Ukraine. Entrepreneurship, economy and law. 2019]. No. 6. P. 173–177. 5. *Administratyvne protsesualne pravo: navchalnyi posibnyk* [Administrative procedural law: a textbook] / za zah. red. T. P. Minky. Dnipro: Dnipropetrovskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2017. 320 p. 6. Korchynskiy O. *Pryntsypy administratyvnoho sudochynstva yak osnova zakhystu prav liudyny i hromadianyna* [Principles of administrative justice as a basis for the protection of human and citizen's rights] Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”. Serii: Yurydychni nauky. 2017. No. 876. P. 151–156. 7. Kovaliv M. V., Stakhura I. B. *Pryntsypy administratyvnoho sudochynstva: poniattia, zmist, systema* [Principles of administrative justice: concept, content, system]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, 2014. P. 174–184.

Дата надходження: 12.11.2019 р.